

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjysk Månedsskrift

6 • 2008

Sønderjysk Månedsskrift

Udgivet af
Historisk
Samfund for
Sønderjylland

Abonnementspris
200 kr. årligt incl. moms
og forsendelse.
Enkeltnumre 30 kr.
Særnumre 40 kr.

Ekspedition
Haderslevvej 45
6200 Aabenraa
tlf. 74 62 46 83
hssdj@hssdj.dk
www.hssdj.dk

Kontortid
Mandag-torsdag 9-14

Redaktion
Kim Furdal (ansv.)
Museum Sønderjylland
ISL-Lokalhistorie
Haderslevvej 45
6200 Aabenraa
tlf. 74 62 58 60
kifu@museum-
sonderjylland.dk

Lennart Madsen
Museum Sønderjylland
6100 Haderslev

Elsemarie Dam-Jensen
Museum Sønderjylland
6270 Tønder

© Sønderjysk Månedsskrift og forfatterne

Layout
Tekst & Design
Haderslev

Tryk
Winds Bogtrykkeri A/S
Haderslev

I dette nummer

SSW - Jubilæumstalen 1. juli 2008 203
Den 1. juli i år kunne SSW fejre sit 60-års jubilæum. I den anledning bringer vi fhv. landdagsmedlem Karl Otto Meyers tale ved jubilæumsfesten i Idrætshallen i Flensborg.

De lokalhistoriske årbøger 2007 209
Selv om det skulle synes umuligt, kommer der stadig flere lokalhistoriske årbøger på markedet i Sønderjylland. Overinspektør Kim Furdal, Museum Sønderjylland - ISL, har set på 29 årbøger, der er indkommet til redaktionen i begyndelsen af foråret 2008.

En oase i Alslevkro 216
København og de store provinsbyer var ikke alene om at bygge svømmebassiner i 1930'erne. Man kunne skam også på landet. Jørgen Ravn fortæller historien om Sønderjyllands første svømmebassin, der blev indviet i Alslevkro 1938.

Børnehavernes historie i Sundeved Kommune . 219
Efterhånden som kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet i 1960'erne, steg behovet for børnepasning, men der kunne være lang vej til etableringen af den første institution. Inger Normann Jacobsen, Vester Sottrup, har fulgt vejen til oprettelsen af den første børnehave i Sundeved 1971.

Set og sket i Grænselandet 223
Er det mere 'hot' at være mindretal? H.E. Sørensen har gjort sig nogle overvejelser i grænselandskronikken for april kvartal.

Bognyt 234

Det sker - på Museum Sønderjylland 236

Bagsiden om forsiden 240
Der har på nær nogle ganske få år været afholdt danske årsmøder i Sydslesvig siden 1921. Kim Furdal og René Rasmussen har set på historien bag de populære danske festdage.

Forsidebilledet:
Optoget på vej gennem Skovgade under det danske årsmøde i Flensborg.

Foto: Flensborg Avis

SSW - Jubilæumstalen 1. juli 2008

Af Karl Otto Meyer

Den 1. juli i år kunne SSW fejre sit 60-års jubilæum. I den anledning bringer vi fhv. landdagsmedlem Karl Otto Meyers tale ved jubilæumsfesten i Idræts-hallen i Flensborg.

Sønderjysk Månedsskrift bragte i 1998 artiklen 'SSW' af Lars N. Henningsen (side 195-201) om partiets historie.

TAK, FORDI JEG MÅ TALE HER I DAG. Til lykke med tresårsjubilæet og tak, fordi jeg har fået lov til at være med i partiets arbejde, i organisationen, i kommunalbestyrelsen, amtsråd og landdag. Vor familie har derigennem fået mange gode oplevelser. For Marie og mig er det en glæde at se næste generation gå samme vej og opleve, at børnebørn og oldebørn kommer i dansk børnehave og skole.

Vi ved imidlertid også, at SSW-arbejdet bygger på det arbejde, der blev udfoldet af vore mindretal også i tiden fra 1920 til 1945. I den tid drejede det sig for os ene og alene om at kunne overleve. Afstemningerne i 1920 havde fastlagt den nye grænse. Det danske mindretal og de med os samarbejdende frisere måtte i de år finde ud af, hvordan vi kunne overleve nu, hvor skæbnefællesskabet mellem Sydslesvig og Nordslesvig var brudt. Det var en helt ny situation, som yderligere blev forværret i 1933 med Hitlers magtovertagelse. Viljen til at ville overleve voksede.

Fra 9. april 1940 led vi danske i Sydslesvig skæbnefællesskab med vort folk, med hele Danmark. Danske politikere forsøgte at skabe sådanne

vilkår, at Danmark og det danske folk kunne overleve som en suveræn stat og et suverænt folk, selv hvis den situation skulle indtræde, at Hitler vandt krigen. Tankegangen var naiv, men trods alt til dels forståelig. Det danske mindretals ledelse udgav parolen om den ubetingede loyalitet over for den tyske stat. Det var prisen for at kunne overleve. I begge tilfælde, i Danmark som i Sydslesvig, led ledelserne skibbrud. Samarbejdspolitikken brød sammen 29. august 1943, fordi det folk, der i foråret 1943 med 90% af stemmerne stemte på samarbejdspartierne, i sommeren 1943 ønskede en anden kurs. I Sydslesvig holdt parolen om ubetinget loyalitet ikke stand. Adskillige menige medlemmer ønskede en anden kurs. Vi bør ikke glemme, at danske sydslesvigske hjem åbnede deres døre for tyske medborgere, der blev forfulgt af nazisterne. Vi bør ikke glemme, at det danske mindretal optog medlemmer, der f. eks. var kommunister, og reddede dem, fordi de nazistiske myndigheder i Berlin ikke ønskede vanskeligheder i vort grænseområde. De ville have ro i deres danske spisekammer.

Jeg har ikke tid til at gå ind i detaljer her. Jeg husker imidlertid ganske klart et møde i ungdomsforeningen Ydun i Hjemmet i Mariegade. Det var efter, at tyskerne havde myrdet Kaj Munk, der havde nær kontakt til Flensborg Avis. Vi var knuget af sorg og forbitrelse. Aftenens taler var chefredaktør L.P. Christensen. Vi sluttede

aftenen med sangen: "Den ti, te do draw fra mæ". Den sang vi tit på daværende tidspunkt og tænkte så på vore indkaldte. Da vi havde sunget sidste vers, udbrød formanden Johannes Büchert pludseligt: "Og så sidste vers stående endnu engang". Det gjorde vi. Sidste vers lød: "Ja, tro do mæ, o får vi e tysker astæj, e daw jøst for dæj o for mæj, så holder vi et hötte, der aller förr æ nævn, vi bliwer glaj, som vi aller æ blewn!" Det var just ikke udtryk for loyalitet. L.P. Christensen rejste sig også. Han har sikkert ikke sovet godt den nat. Jeg gjorde det heller ikke. Jeg huskede begivenhederne vedrørende vor spejleder Oskar Nielsen i 1941. Gestapo ville have fat i Oskar Nielsen. Sa-

gen medførte forhør, og der blev med god samvittighed afgivet en falsk erklæring, som førte til, at man ikke kunne påvise Oskar Nielsen noget. Han forlod dog for en sikkerheds skyld Sydslesvig lidt senere. Eksempel viser imidlertid, at befolkningen til tider handler anderledes, end de ledende ønsker det. Vi i Sydslesvig er her et sandt spejlbillede af vort folk. Dette har jeg også erfaret ved at sammenligne et folketingsmøde og et møde i vort Samråd. Vi er et virkeligt spejlbillede af vort folk. Der er ingen tvivl om, at vi er danske.

Jeg har altså ikke inddelt perioden 1920-45 i forskellige faser eller tidsperioder. Det gør jeg imidlertid med tiden efter 1945. Den inddelte jeg i

Karl Otto Meyer yderst til venstre sammen med hustruen Marie Meyer, sønnen og landsformand for SSW Flemming Meyer samt landdagsmedlemmerne Anke Spoorendonk og Lars Harms til højre.

SSW's valgplakat ved landdagsvalget 2005. Ved valget fik partiet to mandater og blev dermed 'tungen på vægtskålen'. Flere partier satte i den forbindelse spørgsmålstegn ved, hvorvidt SSW's mandater var gyldige på lige fod med de øvrige.

tre perioder. Den 1. hvor dansk og tysk stod stærkt imod hinanden. Den 2. i tiden fra begyndelsen af 1950'erne til ca. 1960, hvor dansk og tysk levede ved siden af hinanden, og derefter 3. periode, hvor dansk og tysk samarbejdede med hinanden. Jeg troede virkelig på en 4. periode, hvor dansk og tysk arbejdede for hinanden, altså flertal for mindretallet og mindretal for flertallet. Begivenhederne efter landdagsvalget 2005 satte en stopper for overgangen til 4. fase. Jeg ved godt, at der bliver sagt, vi skal se fremad og ikke tilbage. Jeg vil dog se fremad på baggrund af nutidens virkelighed. Det, der skete i februar 2005, er ikke glemt. Påstanden om, at der aldrig har været tale om et almengyldigt mandat for SSW, er ikke til at acceptere. Begivenhederne i 1967, 1971 og i 1987 tilbageviser disse påstande med al tydelighed. I alle tre tilfælde er der tale om et fuldgyldigt mandat. Vi har stadig behov for en forklaring på, hvordan det kunne komme til de urimelige krav til vore to landdagsmedlemmer i 2005. Sikkert får vi ikke denne forklaring, men så må vi afvente begivenhederne til tiden efter landdagsvalget i 2010. De sidste valg viser os, at det ikke kan udelukkes, at SSW i 2010 kan blive tungen på vægtskålen til en

eller anden regeringskoalition. Hvis vi ikke oplever en gentagelse af 2005, kan vi igen være på vej mod den 4. fase. Jeg tør imidlertid ikke afgive en garanti for, at vi ikke vil opleve en gentagelse. Måske er jeg for skeptisk, men begivenhederne i 2005 ramte mig meget hårdt, fordi jeg har alle løfter til mig i 1987 i klar erindring. Jeg har meget svært ved at tro, at de folk, der afgav løfterne, ikke mente det ærligt med os. Jeg håber inderligt, at vi bliver tungen på vægtskålen i 2010.

Det er meget betagende at læse det opråb, der udsendtes af SSW for 60 år siden. Her krævedes den fulde og samme frihed for de tre kulturer og sprog i vor hjemstavn ("volle und gleiche Freiheit für die drei Sprachen und Kulturen unserer Heimat"). Vi har endnu ikke opnået ligestillingen, heller ikke næsten opnået den. Vi bør se virkeligheden, som den er. 'Jubelmøder' har vi så sandelig haft nok af. Så længe det er pligt for kommunerne at sørge for tysk biblioteksarbejde, tyske børnehaver, tyske skolars elevkørsel samt investeringer til tyske skoler og tysk socialarbejde, mens disse sager for danskernes og frisernes vedkommende falder ind under begrebet 'frivillige ydelser', får vi aldrig ligestillingen. Vor hjemstavns tre

turer og sprog skal ligestilles på alle områder og i alle led. Dette må være vore ufravigelige krav. Vi må også konsekvent stille kravet, at dette må og skal gennemføres inden for de næste fem år. Vi har så sandelig ventet længe. Nu må det være slut med vor tålmodighed.

Tysk, dansk og frisisk har eksisteret i vor hjemstavn så langt, vi kan tænke tilbage i historien. Derfor er en ligestilling noget naturligt og selvfølgeligt. Man kan ikke sammenligne os med udvandrere og indvandrere. Vore sprog og kulturer har hjemstavnsret her. Folk, der udvander fra et andet land enten på grund af forfølgelse eller mangel på arbejde og af den grund søger en hjemstavn i et andet land, må indrette sig efter dette lands sprog og kulturer og lovgivning. I vor hjemstavn kan de altså tilslutte sig dansk, tysk eller frisisk sprog og kultur, men de kan ikke få status som et nyt nationalt mindretal eller sprogligt mindretal. De skal selvfølgelig have mulighed for at bevare deres sprog og kultur, fordi vi må regne med den mulighed, at de godt vil vende tilbage til deres oprindelige hjemstavn, når forholdene har forandret sig. Derfor vil det være klogt at støtte dem i bevarelsen af deres oprindelige sprog. Vil de derimod forblive i det nye samfund, må de indrette sig efter dette samfunds forhold. De kan bevare deres religion, selvfølgelig, men de må vide, at ifølge den danske Grundlov er "den evangelisk-lutherske kirke den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten".

Vi i Sydslesvig lever i et flerkulturelt samfund og har altid gjort det. Vi ved, at dette er en berigelse, men det kan også være bøvlet til tider. Det

flerkulturelle er som sagt en berigelse, men dette betyder så sandelig ikke, at man absolut behøver at have det flerkulturelle som en målsætning. Det kan da meget vel være, at de danske sydslesvigere, som lever i et flerkulturelt område, kan lære det danske folk noget. Vi kan i så tilfælde give noget tilbage til gengæld for alt det, vi får fra Danmark. Dog må vi ikke glemme, at vi har brug for vor ungdom i vor egen hjemstavn. Det hjælper os lidet, hvis vi skal af med for mange af vore egne for at fremme udviklingen i Danmark. "En skøn ressource, som vi har brug for", bliver der sagt. Men hjemstavnen har også brug for disse unge.

Under møder i anledning af årsmødet 2008 blev der af flere krævet en aktiv sprogpolitik, og ret har disse folk. Det kan ikke være nok, at vi hævder, at aldrig har der i Sydslesvig været så mange, som kan dansk. Dette er absolut rigtigt, Det ville imidlertid være godt, om vi kunne hævde, at der i 2008 er betydeligt flere, der har dansk som hjemmesprog, end tilfældet var i 1988 eller 1968. Kan vi det?

Vi må erkende, at vi i disse tider tit hører udtalelse som "det er en berigelse at kunne flere sprog", og dette er absolut rigtigt. Men hvis der derefter tilføjes, "og så er det da ligegyldigt, hvilket sprog man taler", bliver situationen farligere for os. Det må være en selvfølge, at danske sydslesvigere taler dansk med hinanden og frisere frisisk.

Vi er udsat for andre vanskeligheder. Mange vil have grænser fjernet. Hvis dette er målsætningen, opstår selvfølgelig spørgsmålet: "Hvad skal vi så med en Grænseforening?" Nogle politikere vil af med nationerne.

“Hvis vi ikke skal have nationer, hvad skal vi så med nationale mindretal?”, vil være det efterfølgende spørgsmål. Jeg går derfor ind for et europæisk samarbejde, der holder fast ved nationerne og folkene. Jeg vil et europæisk samarbejde på grundlag af suveræne nationer og suveræne folk. For mig er det derfor klart, at man efter det irske valg ikke kan fortsætte med videre traktatforhandlinger. Nu bør der skabes en klar opgavefordeling mellem det, EU skal tage sig af, og det, der er medlemslandenes egne sager. Når denne fordeling er foretaget, kan man tale om forhandlinger vedrøren-

de nye traktater. De nye traktater skal så ud til folkeafstemning i alle medlemslande. Det må nu være slut med politikernes forsøg på at handle hen over hovedet på folkene. Det danske folk fik løfte om folkeafstemning vedrørende forfatningstraktaten. Dette løfte bør holdes, da Lissabon-Traktaten rummer 95% af Forfatningstraktaten. I den tyske forfatning står klart, at den mister sin gyldighed den dag, en ny forfatning er vedtaget af det tyske folk gennem en fri afgørelse. Det må da betyde folkeafstemning.

Vi har haft et godt valg i Sydslesvig

Ligestilling med de tyske institutioner og pligt for kommunerne til at yde tilskud til de danske biblioteker, skoler, børnehaver, socialarbejde og ikke mindre elevkørsel er en hel central del af SSW's partiprogram. Her er det Garding skole, oprettet i 1948, som lukkede efter sommerferien 2008. Efter lukningen skal eleverne fremover transporteres til de danske skoler i Tønning og Husum.

i år. Til lykke med det. Dog må vi overveje, om vi i visse områder ikke allerede bliver betragtet som et etableret parti, der bliver straffet som de andre etablerede. Har vi et medansvar for den lave valgdeltagelse? Forømmer vi nærdemokratiet, medbestemmelsesretten og medindflydelsen inden for vore egne rækker? Spørgsmål vi sikkert bør drøfte.

Vi er et mindretal, men vi bør så sandelig have viljen i os til at ville vokse, vokse i styrke og antal. Når jeg nævner både styrke og antal, skyldes det den kendsgerning, at vi ved, at nogle få kan klare meget, medens det store antal, hvis det ikke har en klar målsætning, kan risikere ikke at bevæge ret meget. Det gælder derfor om at have en klar målsætning. Den må være, at vi vil vokse i styrke og antal.

Vi bør huske, at "vi har et land at tabe eller vinde". Vi vil vinde. Det er vor faste vilje. Derfor understreger vi også, det har i hvert fald været vor linie i årtier, at vi "nu og i al fremtid holder os til selvbestemmelsesretten". Det er vor faste erklæring. Mere får man os ikke til at sige. Jeg har lidt ondt af de folk, der vil fjerne grænser og dog samtidigt ønsker en udtalelse om, at grænsen ligger fast.

Jeg kan ikke lade være med at minde om, at vi under krigen 1939-45 på møder inden for Slesvigsk Forening ofte sluttede med sangen 'Kongernes konge'. Fjerde vers sidste linie lyder: "Værn om vort herlige og ældgamle Nord". Går der ikke en lige linie fra disse møder og til vor sidste valgplakat? Endnu engang til lykke med dagen og held og lykke fremover. ■

Rettelser til sidste nummer af Sønderjysk Månedsskrift

I artiklen 'Et punktum for Første Verdenskrig', som vi bragte i forrige nummer har der beklageligvis indsneget sig et par fejl. I manchetten står der "Den 9. juni sidste år døde enken efter den sidste sønderjyske krigsinvalid". Der skulle rettelig have stået. "Den sidste enke efter en sønderjysk krigsinvalid". På side 188 spalte et lige over billedet står der, at ca. 1% døde under krigen forløb af krigsbetingede sygdomme. Der skulle stå 13%.

Vi beklager fejlen
Redaktionen

De lokalhistoriske årbøger 2007

Af Kim Furdal

Der udkommer stadig flere lokalhistoriske årbøger i Sønderjylland. Overinspektør Kim Furdal, Museum Sønderjylland - ISL, har set på 29 årbøger, der er indkommet til redaktionen i begyndelsen af foråret 2008.

Indledning

DA JEG I 1995 STARTEDE med at skrive om de lokalhistoriske årbøger, troede jeg ikke, der var plads til flere lokalhistoriske årbøger i Sønderjylland. Den opfattelse har jeg siden måttet revidere. I 1994 udkom der 15 årbøger med 152 artikler fordelt på 1.042 sider, som i 2007 var blevet til 29 årbøger, som bragte 274 artikler over 1.578 sider. Den lokalhistoriske interesse målt ud fra de lokalhistoriske årbøger er ikke bare usvækket, den er også støt voksende. I år er 'Historier fra Bybakken', udgivet af Aabenraa Byhistoriske Forening i samarbejde med Museum Sønderjylland - ISL, det nyeste skud på stammen af årbøger.

Men som tallene også viser, så har årbøgerne generelt undergået nogle forandringer. Mens årbøgerne i 1994 gennemsnitlig havde ti artikler med en gennemsnitslængde på knap syv sider, så bestod 'normalårbogen' i 2007 af ni artikler, hver på knap seks sider. Det lyder måske ikke af ret meget, men når man gennem en årrække har læst de lokalhistoriske årbøger, så mærker man tydeligt, at artiklerne generelt er blevet kortere, hvad der i en del tilfælde desværre også har ført til flere artikler, hvor stoffet ikke har

fået den bearbejdning og længde, det fortjener. Petitstoffet og de små kuriøse artikler på 1-2 sider har gennem årene fået væsentlig større plads. Det er en dyd at fatte sig i korthed, så stoffet også bliver læst, men i en del tilfælde kan man som udenforstående stille sig det spørgsmål, om de helt små artikler alle hører hjemme i årbøgerne. Billedet dækker dog over stor spredning, hvor årbøger fra bl.a. Løjt, Rødekro, Rødding og Sundeved overvejende bringer længere artikler.

Denne glidning har dog ikke ført til permanente ændringer i sammensætningen af stoffet. Den personalhistoriske vinkel er fortsat dominerende, og der synes tilsyneladende ikke at være nogen begrænsninger på, hvem som kan komme til orde. Det er dog yderst sjældent, at man møder fallen, den prostituerede, kommunisten eller andre, som stikker ud fra normen i lokalsamfundet. Oftest møder vi et jævnt og muntert liv uden de store konflikter. Her følger stoffet det generelle mønster, at man kun sjældent beskæftiger sig med sociale, økonomiske og politiske brydninger. Socialhistorien har da også en meget marginal placering i årbøgerne og oftest som en positiv udviklingshistorie med retning mod velfærdssamfundet.

Kedde og Midde

Den personlige vinkel på lokalhistorien er hjemstavnshistoriens moder, hvor læseren er på omdrejningshøjde med fortælleren eller artiklens

Oversigt over emner i de lokalhistoriske årbøger 2007*

Emner	Artikler	i %	Sider	i %
Erindringer	47	17,2 %	431	27,3 %
Kilder	57	20,8 %	235	14,9 %
Biografier	40	14,6 %	218	13,8 %
Andet	26	9,5 %	142	9,0 %
Gårdhistorie	14	5,1 %	133	8,4 %
Erhvervshistorie	10	3,6 %	101	6,4 %
Årsberetninger m.v.	36	13,1 %	64	4,1 %
Kirkehistorie	8	2,9 %	40	2,5 %
Kommunikation	2	0,7 %	32	2,0 %
Forvaltningshistorie	5	1,8 %	28	1,8 %
Foreningshistorie	4	1,5 %	29	1,8 %
Skolehistorie	4	1,5 %	27	1,7 %
Socialhistorie	3	1,1 %	23	1,5 %
Fester, traditioner m.v.	8	2,9 %	21	1,3 %
Bygningshistorie	3	1,1 %	25	1,6 %
Besættelsen	4	1,5 %	16	1,0 %
Dialekt	2	0,7 %	9	0,6 %
1848-1850	1	0,4 %	4	0,3 %
I alt	274	100,0 %	1.578	100,0 %

* enkeltstående billeder, indholdsfortegnelser, vignetter etc. er ikke medtaget i optællingen.

vedperson. Tilgangen er konkret og ofte fri for overvejelser om mere abstrakte sammenhænge, som lokalsamfundet indgår i. En af de årbøger, der gør noget ud af erindringsstoffet, er 'Det gamle Løjt' med tre større erindringer. Under overskriften 'Fra tjenestekarl til arbejdsmand' fortæller Iver J. Klindt om sine oplevelser på Løjt Land. Erindringerne er et udsnit fra hans bog af samme navn. Herefter tager Gertrud Bonde over i erindringerne 'Købmandskone i Stollig i mere end 60 år', der er hentet i Der Nordschleswiger. Årbogen fra Skærbæk, 'Fra Skærbækegnens Fortid', er en af få, der bringes som temahefter. I heftet 'Kristian Olesen. Håndværker og el-pioner' bringer redaktøren H.E. Sørensen hans erindringer. Det er næsten historien om et liv med el og ikke mindst etable-

ringen af EASV, som Kristian Olesen var en af medstifterne af.

Livet på landet er bl.a. repræsenteret med en artikel, '? Kunstmanns ejendom på Hoptrup?', om livet på en landejendom i slutningen af 1940'erne. Spørgsmålstegnene skyldes, at trykkeren beklageligvis ikke har fået hele teksten med på artiklens første side. I årbogen fra Hejls-Hejlsminde kan man læse Karl Sørensens fine erindringer om tiden som forkarl på Klostergården i Hejls. Erindringerne er fulgt op med en større billedserie, der viser årets gang i landbruget fra 1915 til 1960. Det Gamle Løjt plejer at være ene om at levere sømandserindringer, men i år har årbogen fået følgeskab af årsskriftet fra Augustenborg, der bringer skibsfører Jørgen Jordts beretning om hans tid på de syv verdenshave.

I Rødning har man også gennem mange år været flittige til at bringe erindringer, og med seks større erindringsartikler var 2007 ingen undtagelse. Et af bidragene er skrevet af Hans D. Fabricius om hans tid som sognepræst i Skodborg-Skrave i perioden 1976-2005. I Årbogen 'Æ Hjuulspor' fra Bredebro kan man bl.a. læse Nis Gellerts (f. 1963) erindringer 'At ville dialogen', mens Palle Dyhre (f. 1973) samme sted fortæller om sin balancegang mellem karriere og familieliv i artiklen 'På rejse gennem livet'. Det er sjældent, at man finder erindringer helt frem til de seneste år, men heller ikke usædvanligt. I stigen grad findes erindringerne hos personer, der har haft deres ungdomsår i 1940'erne, 1950'erne, 1960'erne og deres virke helt frem til de seneste år.

Normalt udspilles erindringerne i

lokalsamfundets rum, men i 'Gammelt Nyt' fra Halk-Hejsager kan man læse pastor Hans Peter Jakobsens erindringer om hans cykeltur til Santiago de Compostella i 2006. En cykeltur på 3.500 km til Sct. Jakobs grav. Pilgrimsture til fods eller på cykel ned gennem Jylland og Europa er blevet yderst populære i disse år, og i den forstand tager årbogen fat på en vigtig trend i tiden. Blandt de mere aktuelle artikler finder man i årsskriftet fra Jegerup også Verner Liboriusens erindringer fra hans tid i Jegerup sogneråd 1966-1970.

Kilder og kilder

Kildeudgivelser har gennem årene udviklet sig til at blive en væsentlig del af stoffet i årbøgerne. Ret beset kan erindringsstoffet også betragtes som kilder. Ud fra den betragtning

'Historier fra Bybakken' udgivet af Aabenraa Byhistoriske Forening i samarbejde med Museum Sønderjylland - ISL, er den senest tilkomne lokalhistoriske årbog i Sønderjylland. Billedet, der pryder forsiden af første årgang, forestiller markedspladsen på maden neden for bybakken.

Dette prægtige billede af personalet ved posthuset i Gråsten kan man finde i årsskriftet fra Historisk Forening for Graasten by og Omegn. Posthuset gled over i historien, da det blev nedlagt i efteråret 2005.

udgør kildematerialet 42% af stoffet. Mest udtalt finder man kildeudgivelser i årbogen fra Gram, der har specialiseret sig i udgivelse af små kildestykker. I 2007 udgav foreningen for Oksenvad og Omegn første del af Martin Madsens feltpostkort fra Første Verdenskrig, og i 2008 fulgte så anden halvdel, hvor vi følger ham i tiden fra 1916 og til vejen hjem fra fronten i 1918. Populær er også udgivelse af avisnotitser som i årbogen fra Aarøsund og årbogen fra Hoptrup. I årbogen fra Ensted sogn er de ligefrem gengivet som saksede avisudklip under overskrifter som 'Det skete i 1907', 'Det skete i 1957' osv.

Gårdhistorie, den uopslidelige genre
Gårdhistorie, er en klassiker med rødder tilbage fra den tidligste lokalhistorie, som indgår i adskillige af årets

årbøger. Ib Andersen i Varnæs var en af dem, der gennem mange år arbejdede med gårdhistorie. I artiklen 'Nørballe bol og deres ejere gennem tiderne', der kan læses i årbogen fra Felsted sogn, har Andreas Asmussen taget afsæt i hans efterladte notater og videreført Ib Andersens ejerlister fra 1800-tallet og frem til i dag. Fra Egen sogn kan man bl.a. læse en længere artikel om slægtsgården Wranggård i Stolbro. Mere kortfattet er Holger Eskildsen i sin beskrivelse af gårdene i Vonsbæk, hvor han efterlyser materiale, der kan fortælle mere om gårdene. Det var nok en god idé at starte på Landsarkivet i Aabenraa, hvor man finder det mest systematiske materiale om gårdene.

De fleste gårdhistorier beskæftiger sig med tiden fra 1500-tallet og frem, men i årbogen fra Rødekrø kan man

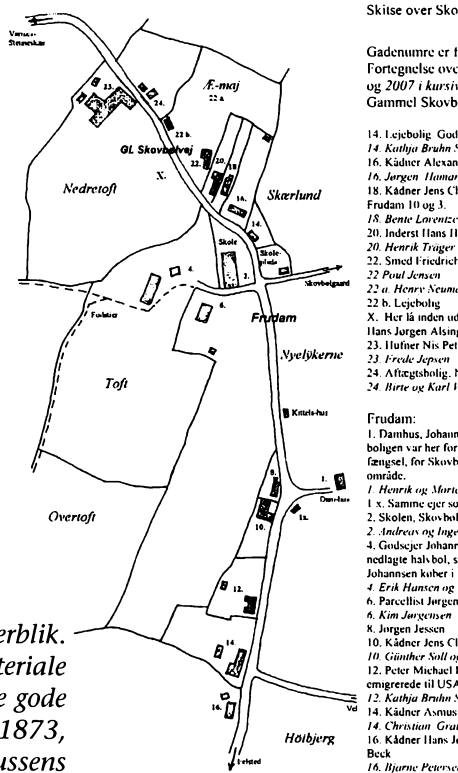
læse en artikel af Torp Friis Møller om Kongsgården i Søderup i middelalderen. Det kræver sit, når man skal kaste nyt lys over Kongsgården med det sparsomme og problematiske kilde-materiale fra højmiddelalderen.

Lidt af hvert

Årbøgerne rummer dog også andre emner, selv om de generelt udgør en begrænset del. I 'Det gamle rådhus i Aabenraa' har Jørgen Witte således hentet fem artikler om de første rådhus i Aabenraa af lokalhistorikeren Thomas Ries frem af glemslen. Artiklen bringes i 'Historier fra Bybakken'. I et efterskrift tegner Jørgen Witte et portræt af byens lokalhistoriker, der bevægede sig i spændingsfeltet mellem dansk og tysk.

Under Anden Verdenskrig blev Sønderjylland anvendt som luftens motorvej for engelske og amerikanske bombefly på deres vej til Nordtyskland, hvad der bl.a. kan aflæses på mange sønderjyske kirkegårde. Inden for de sidste ti år har der været en stigende interesse for de nedstyrtede fly og ikke mindre for deres besætninger. Dette afspejler sig også i årbøgerne, hvor man i årbogen for Bov og Holbøl kan læse Martin Reimers artikel 'Carolina Moon på Bov Mark: Nedstyrtet og genfundet' om den amerikanske jagerbomber, der

styrtede ned i august 1944. Årbogen for Toftlund bringer beretningen om nedskydningen af et amerikansk B17 bombefly, der styrtede ned i Højrup mose, og i årbogen for Vojens fortæller Preben F. Nørup om et besøg af tre brødre fra England, der ønskede at besøge stedet, hvor deres mors kæreste styrtede ned. Inden havde den lokalhistoriske forening gjort et stort arbejde for at finde dele fra flyet og få tilladelse til at komme ind på Skrydstrup Flyvestation, hvor flyet var styrtet ned. I årbogen for Bov og Holbøl finder man også et register for de første 30 årgange. Et nyttigt redskab,

Kort er på mange måder gode til at give overblik. Ikke desto mindre savner man ofte kortmateriale i de lokalhistoriske årbøger. En af de gode undtagelser er dette kort over Skovbøl by 1873, som man kan finde i Andreas Asmussens artikel om et smedested i Kiding, Historisk Årbog for Felsted sogn.

der er flot sat op. Personligt havde jeg nu nok foretrukket en emnemæssig systematik i stedet for den årgangsvise opsætning.

Mere fredelige er artiklerne om den sønderjyske erhvervshistorie, som årbøgerne også bringer. Årbogen fra Hørup bringer Chresten Clausens artikel om Brugsforeningen i Hørup, mens man i årsskriftet fra Starup kan læse om sognets høkere og købmænd, skrevet af arkivets leder Niels Peter Bladt. Ofte er fokus på håndværk og handel, men i årsskriftet fra Gråsten er de liberale erhverv repræsenteret med Sven Kjems' artikel om advokater i Gråsten.

Kommunalreformen er anledningen til et par artikler. I årbogen fra Vojens kan man læse Birgitte Mouritsens artikel om de 'gamle' kommunevåbener i den nye Haderslev kommune. Årbogen for Bevtoft og Tirslund har aldrig stået tilbage for mere personlige kommentarer. Dette er også

Enkelte af årbøgerne bringer i år artikler i anledning af kommunalreformen. I årbogen for Vojens kan man læse en artikel om de tre kommunevåben i de tidligere kommuner. Her ses kommunevåbenet for Gram kommune, der blev taget i brug 1964.

tilfældet i år, hvor årsskriftet gengiver Jensine Schmidts festtale til Nørre Rangstrup kommune ved en festaften på Branderup Aktivcenter den 30. december 2006, to dage før kommunen lukkede og slukkede. En tale med underforstået og underspillet humor. Om sammenlægningsforhandlingerne, der resulterede i, at Nørre Rangstrup indgik i Tønder kommune, kan man bl.a. læse følgende:

“Vi har altid sunget: ‘For en fremmed barsk og fattigt’, og det bliver vi da nød til at blive ved med.

Hvis vi var kommet til Haderslev, kunne vi da have nøjedes med at synge: ‘I østen stiger solen op’”.

Smagsprøver fra arbejdsmarken

I lighed med tidligere år har redaktionen udvalgt to artikler fra de lokalhistoriske årbøger. I år er valget faldet på Jørgen Ravns artikel ‘En oase i Alslevkro’ om Sønderjyllands første svømmebassin. Selv om idrætslivet op gennem det tyvende århundrede har fået en meget central placering i fritidslivet, i det offentlige rum og økonomisk i klubberne og kommunerne, så er idræts historie næsten fraværende i de lokalhistoriske årbøger. Jørgen Ravns artikel er en sjælden undtagelse, tilmed om et oversat

idrætshistorisk emne. I årbogen fra Sundeved har Inger Normann Jacobsen i artiklen 'Børnehavernes historie i Sundeved Kommune' skrevet om etableringen af kommunens første børnehaver. Det danske samfund undergik op gennem 1960'erne grundlæggende ændringer af familielivet, da kvinderne for alvor kom ud på arbejdsmarkedet. Forudsætningen for, at mor kunne tage arbejde på fabrikken eller kontoret, var en udlicitering af omsorgen for børnene i dagtimerne til særlige institutioner. Historien om den proces og de brydninger, det gav lokalt, giver Inger Normann Jacobsen et godt bidrag til. De øvrige 272 artikler kan interesserede finde i de nedenstående årsskrifter. ■

Årsskrifterne

Årsskrift 2008. Udg. af Lokalhistorisk Arkiv for *Augustenborg* kommune. 40 sider, ill.

Årsskrift 2008. Udg. af Lokalhistorisk Forening for *Bevtoft - Tirslund* og Omegn. 28 sider, ill.

Historisk årbog for *Bov og Holbøl* sogne. Årg. 30. 2007. 74 sider plus register, ill.

Æ Hjuulspor. Udg. af Lokalhistorisk Forening for *Bredebro* og Omegn. Årg. 5. 2007. 79 sider, ill.

Egen Sogns Lokalhistoriske. Årsskrift 2007. 48 sider, ill.

Årsskrift 2007. Udg. af *Ensted* Sogns Lokalhistoriske Forening. 64 sider, ill.

Historisk Årbog for *Felsted* sogn. Nr. 25, 2007. 112 sider, ill.

Årsskrift 2007. Udg. Lokalhistorisk Arkiv for *Gram* og Omegn. 47 sider, ill.

Årsskrift 2007. Udg. af Historisk Forening for *Graasten* By og Egn. Nr. 33, 2007. 64 sider, ill.

Gammelt Nyt 2007. *Halk-Hejsager* Lokalhistoriske Forening. 8. årg. 56 sider, ill.

Årsskrift 2007. Udg. Af lokalhistorisk Forening og Arkiv for *Hejls-Hejlsminde*. 65 sider, ill.

Hoptrup Sogns Lokalhistoriske Forening 2007. 24. årg. 47 sider, ill.

Lokalhistorisk Forening for *Hørup* sogn. Årsskrift nr. 26, 2008. 40 sider, ill.

Lokalhistorisk Forening for *Jegerup* Sogn 2007. 63 sider, ill.

Historisk Forening for *Løgumkloster* kommune. Årsskrift 2007. 40 sider, ill.

Det gamle Løjt. Udg. Af *Løjt* Lokalhistorisk Forening. Bind 27. 2007. 86 sider, ill.

Lokalhistorisk Forening for *Oksenvad* Sogn og Omegn. 2008. 36 sider, ill.

Historisk Årbog for *Rødding-egnen* 2007. 112 sider, ill.

Rødekro 2007. Udg. af Lokalhistorisk forening for *Rødekro*. 2007. 160 sider, ill.

Fra *Skærbækegnens* Fortid nr. 22, 2008. 24 sider, ill.

Starup sogns Lokalhistoriske Arkivforening 2007. 19 sider, ill.

Skrift for Historisk Forening for *Sundeved* 2007. 96 sider, ill.

Toftlund Lokalhistoriske Forening. Årsskrift 2008. 2. årg. 2008. 53 sider, ill.

Årbog 2007 for Lokalhistorisk Forening for *Vojens-området*. 21. årg. 66 sider, ill.

Lokalhistorisk Forening for *Vonsbæk* sogn. Årsskrift 4. årg. 2007. 19 sider, ill.

Historier fra bybakken. Udg. af *Aabenraa* byhistoriske forening i samarbejde med

Museum Sønderjylland - ISL. 72 sider, ill.

Aarøsund Lokalhistoriske Arkivforening 2006-2007. 50 sider, ill.

En oase i Alslevkro

Af Jørgen Ravn

Normalt forbinder man etableringen af de første svømmebassiner og svømmehaller i Danmark med København og store provinsbyer som Århus og Odense. Men rundt om i landet var der i 1930'erne også entreprenante landmænd og andre, der etablerede svømmebassiner i mindre regi til egnens vandhunde.

Jørgen Ravn har set nærmere på Sønderjyllands første svømmebassin, der blev indviet i Alslevkro 1938. Artiklen er oprindeligt bragt i årbogen for Løgumkloster 2007.

NORDSLESVIGS FØRSTE SVØMMEBASSIN blev indviet i Alslevkro anden pinsedag.

Under lignende overskrifter kunne man i de forskellige dagblade læse om bygningen af et svømmebassin i Alslevkro.

Landsbyen Alslevkro er ikke særlig imponerende mht. indbyggertal, men til gengæld har disse landsbyfolk vist et usædvanligt initiativ og eksemplarisk samarbejde, der har givet sig udtryk i, at Alslevkro i 1938 som den første by i Nordslesvig fik et stort og velindrettet svømmebassin.

I 1937 fik mejeriejer Søren Petersen den gode idé, at man kunne udnytte det varme spildevand fra mejeriet til opvarmning af et svømmebassin. Spildevandet blev kun brugt til afkøling af skummetmælk og derefter ledt ud i kloakken, skønt det var lige så rent, som da det blev pumpet op. Det kunne sagtens bruges til et svømmebassin. Tanken blev drøftet med nogle af egnens unge, og også bestyrelsen for Alslev gymnastik- og ung-

domsforening var med på ideen.

I efteråret 1937 begyndte en snes af egnens landmænd sammen med idens fader at grave bassinet ud. Bassinet blev placeret ved siden af idrætspladsen, som Alslev gymnastik- og ungdomsforening havde købt (Areallet bag Krusåvej 18 i dag).

Bassinet var 25 m langt, 10 meter bredt og 3 meter dybt i den ene ende og 70 cm i den anden ende. Derudover var der et lille forbassin til børn på 10 gange 5 meter og en dybde på 60 cm samt et 3 meter højt udspringstårn og et omklædningsrum til henholdsvis damer og herrer.

Egnens landmænd udførte gravearbejdet med hest og vogn. Arkitekt Skodborg i Skærbæk lavede gratis tegninger til hele projektet og førte gratis tilsyn. Muremester Brodersen, Hostrup, støbte bassinets cementvægge, hvortil der blev brugt 750 sække cement, som blev doneret af ingeniør Gunnar Larsen, Aalborg. Endvidere har et stort antal håndværkere fra egnen og omegnen haft hver sit at udføre. Samtidig fik Alslev gymnastik- og ungdomsforening af skovrider Kr. Fromsejer fra Skærbæk skænket 4.000 træer og tjørne, som blev plantet omkring idrætspladsen af foreningens medlemmer. Hele projektet var beregnet til at koste mellem 5.000 og 6.000 kr.

Svømmebassinet blev indviet mandag den 6. juni 1938, anden pinsedag. Fra hele landsdelen strømmede folk til. Søren Petersen bød den store forsamling på ca. 500 fremmødte velkommen. Der var indbudt fire me-

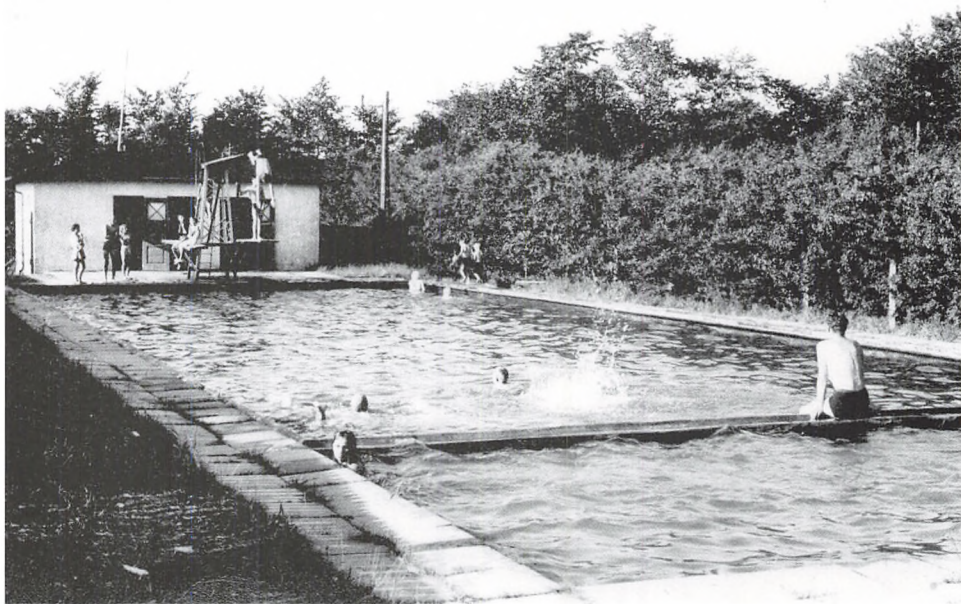
sterskabssvømmere fra København, deriblandt danmarksmesteren i tårnspring, Thomas Christensen. De øvrige indbudte gæster var bl.a. olympiadedeltagere og svømmepiger og -drenge fra Tønder. Efter tale af seminarielærer Braae Hansen, Haderslev, blev bassinet frigivet og benyttet af både mange unge og ældre. Om aftenen var der aftenfest på kroen med koncert og fælles kaffebord. Indvielsen var oprindelig i fare for at blive aflyst, da der var udbrudt mund- og klovtsyge på egnen. Indvielsen var tilrettelagt som en storstilet fest, men man valgte så blot at fejre indvielsen under mere stilfærdige former, da man ikke kunne nå at aflyse svømmerne fra København.

To måneder efter indvielsen skete der en drukneulykke. Forstander Trier Hansen fra Abild Landbohjem ville sammen med en flok unge mænd, som havde været på en ottedages cykeltur i Sydslesvig, på deres hjemtur besøge svømmebassinet, som var ble-

vet meget brugt siden indvielsen. Man var inde hos Søren Petersen for at spørge om tilladelse til at benytte badet, og efter at have kontrolleret, at mindst halvdelen kunne svømme, gav han tilladelse hertil. Kort efter kom der bud om, at der var sket en ulykke. En af de badende, den 26-årige Holger Rasmussen, var forsvundet og lå på bassinets bund. Der blev straks sendt bud efter Zonen, Falck og læge L. Christensen fra Løgumkloster. I mellemtiden var det lykkedes at få den unge mand op af bassinet, og man forsøgte med genoplivning. Zonen havde iltningsudstyr med, men hans liv stod ikke til at redde. Holger var kendt som en dygtig svømmer, så man mente, ulykken skyldtes et hjerteanfald. Søren Petersen og Trier Hansen var begge dybt rystede over ulykken, og S. Petersen udtalte, at han følte størst lyst til omgående at lukke bassinet. Eftersom det så ud til at dreje sig om et hænderligt uheld, og der ikke lod til at være nogen tvivl om, at ulykken

Glæden var formentlig stor ved indvielsen af svømmebassinet 6. juni 1938.

Ungdommen var flittige brugere af bassinet i Alslevkro.

skyldtes et hjerteanfald, forblev bassinet åbent.

Efter en årrække ville Søren Petersen afhænde svømmebadet til ungdomsforeningen, men her kom sundhedskommisionen ind og erklærede forholdene for ulovlige. Foreningen havde imidlertid ikke de økonomiske

midler til at modernisere og lovliggøre svømmebadet. Søren Petersen forsatte derfor som ejer af badet, og brugen heraf kunne fortsætte uindskrænket, eftersom det stadig var privat. Først i 1960'erne blev badet lukket, fyldt op og jævnet. ■

Børnehavernes historie i Sundeved Kommune

Af Inger Normann Jacobsen

Med det store økonomiske boom i 1960'erne opstod et hastigt voksende behov for børnepasning, efterhånden som kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet. Inger Normann Jacobsen, Vester Sottrup, fortæller her om arbejdet med etablering af den første børnehave i Sundeved 1971. Artiklen er oprindeligt bragt i Årbogen for Sundeved 2007.

ARBEJDET MED AT OPRETTE en børnehave i Vester Sottrup går helt tilbage til år 1964. Det var en meget lang og besværlig opgave, datidens ildsjæle dengang gik i gang med.

Den 15. april 1964 afholdt Sottrup Husholdningsforening et møde på Forsamlingsgården i Vester Sottrup. Et af punkterne, som gav en livlig debat, var 'børnepasningsproblemet', og der blev nedsat et særligt børnehaveudvalg, der i samråd med sognerådet skulle udsende spørgeskemaer i kommunen for at få undersøgt, om der måske var behov for en børnehave.

Udvalget bestod af Bodil Brock, Vester Sottrup, Celia Andersen, Snogbæk, Gerda Andersen, Vester Sottrup, samt formanden for husholdningsforeningen, Inge Alexandersen, Øster Sottrup.

102 spørgeskemaer blev udsendt, og 50 familier viste interesse for en eventuel kommende børnehave, 11 svarede nej.

Op som der står i en artikel fra dengang: "Oprettelse af en børnehave vil ikke være en ren tilsætning for kommunen, idet der bliver yderligere 13 udearbejdende husmødre", citat slut.

På spørgsmålet, om husmødrene havde udearbejde, svarede 16 ja og 44 nej - men hvis der kom en børnehave, ville 29 mødre gerne ud på arbejdsmarkedet.

45 familier ville sende børn til institutionen, hvis en sådan blev oprettet, 32 familier ønskede heldagspladser, mens 13 mente, de kunne klare sig med en halvdagsplads.

Udvalget arbejdede videre. De skrev bl.a. til Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorgen, om de ville sende gældende regler og bestemmelser for at få tilladelse til at oprette en børnehave.

Samtidig arbejdede udvalget med at skaffe økonomiske midler. Red Barnet gav tilsagn om 5.000 kr. i støtte, når godkendelsen var en realitet. Husstandsindsamlingen gav 1.802 kr.

Der blev lavet en folder, hvor erhvervsdrivende i kommunen kunne støtte projektet ved at tegne en annonce. Det var der 70 erhvervsdrivende, der gjorde.

Nu rådede udvalget over ca. 8.000 kr., så der manglede blot 5.000 kr. op til de 13.000 kr., som var den egenkapital, udvalget skulle stille med.

Arbejdsgruppens ihærdige indsats med oprettelse af en børnehave trak i langdrag. Det tog flere år, inden det lykkedes 'ildsjælene' at se deres store arbejde bære frugt. Men i ventetiden oprettede børnehaveudvalget en 'Børneparkering': Den startede 5. oktober 1966 på Nydamskolen.

Børneparkeringen blev et stort tilbudsstykke. Man havde regnet med

15 til 20 børn, men der kom 45-50 børn hver gang, ofte betydeligt flere.

En flok frivillige husmødre tog sig sammen med børnehavedvalget af de mange børn, som blev delt op i forskellige hold. Med det stigende antal børn fik de lov til at bruge formningslokalet, to klasselokaler og skolens gymnastiksal. Det kostede 1 kr. pr. time og gav et overskud på 2.562 kr.

Mange borgere støttede Børneparkeringen ved at komme med deres 'aflagte' legetøj. Lisbeth Brock bagte hver onsdag en 'Parkeringskage' til de frivilliges kaffe.

Mødrene var meget glade for denne ugentlige frieftermiddag, hvor de nu havde nogle timer til deres rådighed til forskellige gøremål.

'Børneparkeringen' blev en stor succes, og efterhånden var tilslutningen så stor, at tiden var til oprettelse af 'En rigtig Børnehave'.

Sideløbende med, at der blev der arbejdet ihærdigt med oprettelse af en børnehave i Sottrup kommune, var der også en gruppe borgere i gang i Avnbøl/Ullerup kommune. Man forsøgte uden held at oprette en sammenslutning mellem de to kommuner. Så havde sognerådene to analyser at tage stilling til, idet Ullerup også havde sendt en ansøgning om oprettelse af en børnehave i Ullerup.

Samtidig med, at det var en langsom proces vedr. oprettelse af en børnehave, rent papirmæssigt, var arbejdsgruppen også oppe imod datidens politikere, der hovedsagelig bestod af lidt ældre mænd, der ikke rigtig kunne se nødvendigheden af sådan en børnehave.

Den nyoprettede Sundeved Børnehaveforening fortsatte arbejdet. Man

kunne støtte foreningens arbejde ved at blive medlem og betale et årligt kontingent på 10 kr. Det var der 101 borgere, der gjorde. Disse indtægter gik også til projektet

Udvalget arbejdede også meget ihærdigt med at finde egnede lokaler i kommunen, som kunne bruges til en børnehave, men det lykkedes ikke.

Børnehaveforeningen kom i kontakt med organisationen 'De Danske Daginstitutioner', hvis arbejde bl.a. bestod i at hjælpe borgere med oprettelse af børnehaver.

Da Børnehaveforeningen havde samlet deres andel på 13.000 kr., kunne planen sendes videre til godkendelse hos Socialstyrelsen, efter kommunalbestyrelsen havde givet sin godkendelse. Alt vedrørende byggeriet skulle godkendes af Socialstyrelsen.

Det gav ofte ret sjove oplevelser, når en medarbejder fra Socialstyrelsen skulle snakke med en af kommunens politikere, der kun talte sønderjysk. Der opstod mange sprogforvekslinger, som indimellem krævede en 'tolk', der kunne rede trådene ud.

Da det ikke var lykkedes for børnehavedvalget at finde egnede lokaler, blev der sendt en ansøgning til Direktoratet for Børne- og Ungdomsforsorgen om tegninger til en typebørnehave, som kunne normeres til 30 børn. Forslaget om opførelse af en typebørnehave blev dog senere forkastet.

Der var tilmeldt 45 børn, og man forventede en 'opholdspris på 40-45 kr.' pr. barn pr. måned.

Børnehaveforeningen fortsatte arbejdet, og der var mange ildsjæle, der i de efterfølgende år lavede et stort arbejde i foreningen. Bl.a. blev der

vet en vedtægt, hvor §13 lød: "Hvis foreningen opløses, tilfalder dens midler de på dette tidspunkt igangværende børnehaver. Forefindes der ingen børnehaver, tilfalder foreningens midler Sottrup Centralskole, som derefter opretter et legat, som én

gang årligt skal tildeles en flink elev i skolens 7. klasse".

Men langt om længe lykkedes det at få lov til at bygge den børnehave, som børnehaveudvalget havde arbejdet for siden 1964. Den 1. oktober 1971 stod Sottrup Børnehave klar

Nybøl Børnehave

*Skolevejens Børnehave
i Sottrup*

Blans Børnehave

med plads til 20 børn, dvs. 15 hel-dags-, fem formiddags- og fem eftermiddagspladser. Halvdagspladserne blev hovedsageligt brugt til hjemme-gående mødres børn, fortrinsvis land-bobørn, og til dem, hvis mødre hav-de halvdagsarbejde. Ved børnehavens oprettelse var der en venteliste på 31 børn.

Desværre skete der det, at Socialstyrelsen forlangte, at der blev taget et stykke af byggegrunden. Den var for stor, mente de.

Efterhånden som børnehaven er blevet udbygget, og der dags dato (forår 2007) er indskrevet ca. 50 børn, er legepladsen blevet alt for lille sam-tidig med, at den ligger meget inde-klemt uden tilkørselsmuligheder. Det var en kedelig beslutning, som Soci-alstyrelsen tog dengang.

Foråret 1972 stod Ullerup Børnehave klar, og Nybøl Børnehave var på tegnebrættet. Disse to børnehaver fik samme børnenormering som Sottrup Børnehave. Efterfølgende blev der oprettet en børnehave på Bakkensbro skole, der senere blev til Blans Børnehave.

Ret hurtigt efter ibrugtagningen af de tre børnehaver viste det sig, at det var nødvendigt med udbygninger. Så alle fire børnehaver blev i de følgen-de år udbygget.

Men der var stadig meget stort pres på pladserne, og i Sottrup Børnehave var ventelisten så stor, at der i 1977

blev oprettet en midlertidig børnehave i en forhenværende lærerbolig på Skolevej 24. Den forblev en midlerti-dig børnehave, indtil Skolevejens nu-værende børnehave blev bygget i 1995.

Man kan roligt og uden at overdri-ve sige, at den tids meget ihærdige ildsjæle efter seks års sejt og lang-sommeligt arbejde har sat et betyde-ligt spor inden for daginstitutionso-mrådet i Sundeved!

Men selv om det lykkedes at få børnehaverne bygget, var der stadig brug for 'ildsjæle', idet der næsten ingen penge var afsat til legepladserne. Budgettet rakte kun til fliser og græsplæner.

Alt arbejde vedrørende legeredska-ber såsom klatrestativ, gynger, lege-huse m.m. lavede forældrene om af-tenen og i weekenderne. De startede dette arbejde med at køre rundt til nedbrydningsfirmaer for at købe bil-ligt materiale. Forældrenes frivillige arbejdsindsats var en uvurderlig hjælp for de nyoprettede børnehaver.

Redaktionen af årbogen for Sunde-ved har ved Ny Sønderborg kommu-ne forespurgt om antallet af dagpleje-børn, børnehavebørn og SFO-børn ved udgangen af 2006, hvor Sunde-ved Kommune ophører med at eksis-tere. På dette tidspunkt var der 116 børn i dagpleje, 234 børn i daginsti-tutioner og 204 børn i SFO-ordnin-ger. ■

Set og sket i Grænselandet

Grænselandskronik

Af H.E. Sørensen

*Er det mere hot at være mindretal?
H.E. Sørensen har gjort sig nogle
overvejelser i grænselandskronikken
for april kvartal.*

'Hot' at være mindretal

Når man læser udtalelser og lignende fra mindretallene på begge sider af grænsen, synes der gennem de senere år at have været en stigende tendens til at betone det at være mindretal som et ubetinget gode i modsætning til at være flertal. Til at fremhæve forskellen mellem mindretal og flertal frem for mellem det danske mindretal og det tyske flertal, henholdsvis det tyske mindretal og det danske flertal - med tryk på nationaliteten. Mindretallene arbejder sammen hen over grænsen, bl.a. når der skal stilles krav over for de danske og tyske myndigheder (dvs. flertallet). Den europæiske mindretalssammenslutning, EURAC med Hans Heinrich Hansen som formand, er et skridt i samme retning. Status som mindretal som noget særligt i forhold til (et hvilket som helst) flertal bliver derved mere betydningsfuldt for mindretallene end den nationalitet eller etniske gruppe, man tilhører. "Det er virkelig 'hot' at være mindretal nu om dage", som historikeren Axel Johnsen udtrykker det (Fl.A., 10/6).

Egentlig burde det danske mindretal vel føle sig mere forbundet med det danske flertal (det danske folk) i Danmark og det tyske mindretal med det tyske folk i Tyskland frem for at solidarisere sig med deres mindre-

talskolleger på den anden side af grænsen imod deres egne.

Jeg siger ikke, det er sådan, men at visse tendenser og udtalelser fra mindretalsside kunne give indtryk af, at det er den vej, vinden blæser. Jeg håber det ikke, for i så fald bliver enhver seriøs tale om nationale mindretal jo til rent pjat - for ikke at sige plat.

En mindretalsrapport

I pinsen præsenterede sammenslutningen af Europæiske Mindretals Ungdom (EMU) en rapport, "Mindretal som lokalfaktor i den dansk-tyske grænseregion", udarbejdet af EURAC's forskningsinstitut i Bolzano under afgørende medvirken af Junge SPitzen fra det tyske mindretal i Sønderjylland (iflg. Der Nordschleswiger). Rapporten blev støttet af det danske videnskabsministerium med 50.000 euro (ca. 375.000 kr.) fra EU-midler. En repræsentant for ministeriet, Andreas Bruun, roste rapportens professionelle karakter, mens præsidenten for EMU Alexander Studen-Kirchner kaldte den 'sjusket' og 'forhastet', og Axel Johnsen kritiserede i kraftige vendinger både indhold og tendens, som han karakteriserede som 'dybt problematisk' (No., 8/5).

I sin årsmødetale på Oksevejens Skole i Flensborg en måned senere tog Johnsen igen rapporten op til 'kærlig' behandling. Efter af have nævnt dens stærkt rosende omtale af mindretalenes indsats inden for det grænseoverskridende og interkultu-

relle arbejde m.h.t. kultur, skole, politik osv., sagde han: "Det, som er galt med den (rapporten) - og det er en generel tendens i dag - det er, at flertallenes interkulturelle kompetencer, flertallenes vilje til forsoning, flertallenes bestræbelser i det grænseoverskridende arbejde undervurderes eller glemmes. Det er, som om flertallene er diskvalificerede som brobyggere. I analysen fra Bolzano fremstilles flertallene i grænselandet som lidt enfoldigt-nationalistiske, traditionalister, vanetænkere, hvorimod mindretallene fremstilles som særligt progressive, internationale, innovative og fremsynede. Det er faktisk ikke fair!"

Han fortsatte: "Hvis vi skal være ærlige, så er det historisk set mindretallene, der har været traditionalisterne - dem, der hang fast i ideologien, mens flertallene gik foran for at overvinde de nationale modsætninger, for at få et samarbejde i stand hen over grænsen".

Rapporten omtaler ikke, at "når mindretallene i dag har så megen kulturel ligestilling, som man med rimelighed kan forvente, og modtager rundhåndede skatteyderbetalte tilskud fra deres respektive værtslande - flertallene altså - så er det i allerhøjeste grad udtryk for tolerance og påskønnelse af den nationale modpart". Som eksempel nævnte Johnsen, at Flensborgs bypræsident Hans Hermann Laturus på det danske årsmøde i 2006 glædede sig over, at "stadig flere tyskere melder deres børn i det danske mindretals børnehaver og skoler", og at der "ikke havde lydt et eneste nationalt opstød" over etableringen af det nye danske gymnasium i Slesvig, A.P. Møllerskolen. "Kan man blive mere tolerant?" spurgte han.

Til sidst omtalte Johnsen, at rap-

porten fremsætter 40 konkrete forslag til bedring af mindretallenes kår. Det er karakteristisk, sagde han, at alle kravene stilles ensidigt: "Flertallene skal gøre det ene, og flertallene skal gøre det andet - flertallene skal give og gøre mere - og mindretallene? De skal først og fremmest tage imod. Der er ingen anbefalinger den anden vej - altså at mindretallene skal gøre noget mere for at fremme processen. Det er flertallene, der skal flytte sig - ikke mindretallene".

Blandt de mange ting, flertallene skulle gøre for ret at vise deres tolerante og menneskekærlige sindelag, nævnes også en række symbolske handlinger, som "skal vise verden, hvor meget de påskønner mindretallenes tilstedeværelse" (Johnsen), bl.a. gennem de stærkt omdiskuterede tosprogede byskilte ved veje og bygrænser.

Johnsen opfordrede til, at man læste rapporten, for så "tror jeg, at mange vil give mig ret i, at den ikke repræsenterer en farbar vej i det dansk-tyske grænseland" (Fl.A., 10/6).

Den fattige 'monokultur'!

I weekenden 6.-8. juni holdt det danske mindretal i Sydslesvig traditionen tro årsmøde med en lang række arrangementer rundt i landsdelen, hvor såvel folk fra kongeriget som fra Sydslesvig - politikere, organisationsfolk, kulturpersonligheder og 'ganske almindelige mennesker' - talte.

I Jaruplund var det konsulenten ved Dansk Skoleforening Lisbeth Mikkelsen Buhl, der bl.a. sagde: "Vi er gode til at leve vores danske, sydslesvigske, flerkulturelle, flersprogede hverdag i Sydslesvig. Der gøres en indsats for at styrke den danske kul-

tur, så den sproglige og kulturelle rigdom bliver givet videre. Hvor fattigt ville mit liv ikke have været uden mit danske sindelag, den danske kultur, litteratur og musik. Hvor fattigt ville det ikke have været, hvis jeg skulle have levet i et Sydslesvig, der var en monokultur. Så havde jeg kun haft min 'nationalkultur' og mit 'nationalsprog'. Og det havde været tysk" (Fl.A., 14/6).

Hertil kan man måske stilfærdigt bemærke, at man udmærket kan leve i et flertal (en såkaldt 'monokultur') uden at blive en ren hjemmefødning!

"Identitet er ikke statisk"

Bund Deutscher Nordschleswigers (BDN) generalsekretær Peter Iver Johannsen holdt årets festtale ved

Knivsbjergfesten 15. juni, hvor han kom med en kraftig formaning til sine tyske mindretalsfæller: "Forbliv tro mod jeres tysk-nordslesvigske identitet, vis kærlighed til tysk sprog og kultur og sørg for et godt forhold til jeres danske naboer!" Begrebet "identitet er ikke en statisk, men en dynamisk størrelse", fortsatte han, og "derfor er det vigtigt, at historien bliver givet videre ikke mindst til ungdommen". Den er sammen med sproget af afgørende betydning, og "med al respekt for dem, der taler sønderjysk til hverdag, så kan en tysk kultur ikke overleve på sønderjysk alene ... Til en tysk-nordslesvigsk identitet hører frem for alt det tyske sprog. Sagt på en anden måde: Tysk frem for sønderjysk!" (No., 16/6).

Under stor offentlig bevågenhed begyndte Flensborg i april at sætte dobbeltsprogede byskilte op.

Kommunalvalg i Sydslesvig

Kommunalvalget i Slesvig-Holsten den 25. maj blev på en måde et nederlag for demokratiet, fordi valgdeltagelsen var meget lille, i hvert fald sammenlignet med danske forhold - under 50 pct., i Flensborg således kun 41,5 pct., hvilket må siges at være betænkelig lavt.

Samtidig blev valget i Sydslesvig en stor sejr for det danske mindretals parti SSV (Sydslesvigsk Vælgerforening), hvis repræsentation i sogne-, by- og amtsråd gik frem fra 156 mandater til 210. Eller med 33 pct.

I Harreslev og Aventoft kommuner blev SSV det største parti, i Harreslev med næsten 40 pct. af stemmerne og en nyvunden borgmesterpost. I Flensborg betød valget, at der blev vendt op og ned på partiernes styrke. CDU (de konservative) og SPD (socialdemokraterne), der tidligere havde været det

største og næststørste parti i byen, måtte se sig henvist til tredje og fjerdepladsen med 20,5 og 15,9 pct. af stemmerne mod hidtil 37 og 24,9 pct. Sensationen var, at en nyoprettet borgerliste WIF (Wähler-Initiativ Flensburg) fik ikke mindre end 22,3 pct. af stemmerne og dermed blev byens største parti, mens SSV trods en mindre tilbagegang indtog andenpladsen med 22 pct. Havde mindretallet holdt stillingen fra sidste valg (24,2 pct.) havde Flensborg sandsynligvis fået en dansk overborgmester, idet der er tradition for, at det største parti stiller byens førstemand.

Overalt i såvel kommuner som amter var der fremgang for SSV, som for første gang blev repræsenteret i byrådet i landshovedstaden Kiel med et enkelt mandat. I Masbøl besluttede det nyvalgte sogneråd at beholde den danske borgmester Hermann Schümann, selv om partiet ikke blev kom-

EU kommissionen meddelte sidst i juni, at man overvejer at anlægge sag mod Danmark, da en del af den planlagte motorvej til Sønderborg skærer den sydlige del af et internationalt fuglebeskyttelses- og habitatsområde omkring Hostrup Sø. Sagen drejer sig bl.a. om beskyttelsen af fire sjældne fugle. En af disse er rørhøgen, der ses på tegningen.

munens største. Og ved valgstedet i Kobbemølle opnåede SSV ikke mindre end 80 pct. at de afgivne stemmer! "Nærmest utroligt!" skrev Der Nordschleswiger (29/5) og citerede den danske spidskandidat Bjørn Ullenseit for at have sagt, at "den slags kender man jo ellers kun fra kommunistiske lande!"

Demokrati i Husum

Det var dog ikke alle steder, at stemmefremgangen gav øget politisk indflydelse til mindretalspartiet. Således berettede Flensborg Avis (10/7), hvorledes SSV i Husum trods en pæn fremgang i stemmer mistede ikke mindre end fem udvalgsposter.

Mens SSV før valget med 655 stemmer (8,3 pct.) havde syv udvalgsposter, dvs. en plads i alle faste udvalg, fik det med 774 stemmer (10,5 pct.) kun tildelt to udvalgspladser, mens CDU og SPD trods en tilbagegang på tilsammen 11,9 pct. gav sig selv en fremgang på 4,5 udvalgsmedlemmer.

Valgresultatet så således ud: CDU fik 32,8 pct. af stemmerne og 25 udvalgsposter (40 pct.). SPD fik 25,1 pct. af stemmerne og 18 poster (29 pct.). WGH (Lokalliste) fik 17,4 pct. af stemmerne og 11 poster (17 pct.). SSV 10,5 pct. af stemmerne og 2 poster (3 pct.). De Grønne fik 7,7 pct. af stemmerne og 4 poster (6 pct.) og FDP 6,2 pct. af stemmerne og 3 poster (5 pct.). Mens de små tyske partier således fik udvalgsposter efter stemmetal og mandater, satte de to store partier sig så tungt på udvalgene, at deres forholdsmæssige repræsentation langt oversteg deres stemmetal. Med 58 pct. af stemmerne sidder de på 69 pct. af udvalgsposterne. Kun mindretallets parti blev som det eneste for-

fordelt på en helt urimelig måde.

Artiklen i Flensborg Avis sluttede: "For os i SSV Husum ser det ud, som om vore vælgeres stemmer bliver ignoreret, og demokratiet i Husum lider skade. Det vil vi ikke finde os i og har derfor indsendt en klage til det kommunale tilsynsråd og til den slesvigholstenske landdags ankeudvalg".

Hvis der findes ret og rimelighed i de tyske konstitueringsregler, må man vel forudse, at CDU og SPD tilsammen må afgive 5-6 udvalgsposter til SSV.

Motorvej og forsvundne fugle

I april afholdtes et møde i Eigtveds Pakhus i København, hvor Vejdirektoratet informerede mulige investorer og entreprenører om den kommende motorvej mellem Kliplev og Sønderborg. Interessen for projektet var stor, og efter mødet sagde projektchef Mike Bossen, at han "sporede en pionerånd". Arbejdet er planlagt til at begynde ved udgangen af 2009. "Å skulle alle forberedelser være overstået, så anlægget kan påbegyndes uden yderligere forsinkelser", fortsatte Bossen. "El-ledninger er flyttet, arkæologerne er færdige osv. Allerede i Eigtveds Pakhus mærkede man den holdning blandt de 60 deltagere: Lad os nu komme i gang!" (No., 12/4).

Men alle misteltene var alligevel ikke taget i ed. Sidst i juni meddelte EU-kommissionen, at man overvejede at anlægge sag imod den danske stat for at tilsidesætte hensynet til truede dyr og planter (JV, 29/6). Sagen er den, at motorvejen skærer de yderste kvadratmeter af et naturbeskyttelsesområde omkring Hostrup Sø, hvor sjældne dyr og fugle har mulighed for at leve. Det drejer sig om

cifikt om de fire fuglearter rørhøg, mosehornugle, tinksmed og rørdrum, som dog iflg. Per Janfelt fra Dansk Ornitologisk Forening, Aabenraa, ikke har været set i området i årevis. "Der er mange steder, hvor vejen gør ondt og ødelægger smuk og varieret natur, men ikke lige præcis i den mark, hvor den skærer et hjørne af beskyttelsesområdet. Det kan vi ikke hidse os op over", sluttede Per Janfelt (JV, 3/7).

Sagen er nok i al sin enkelhed en hel anden. "Problemet er ikke de fire fugle, men at vi slet ikke ønsker motorvejen", lød det prisværdigt ærligt fra lokalformanden for Danmarks Naturfredningsforening, Per Kleis Bønnelycke, der havde været med til at indsende klagen til EU (JV, 3/7).

"Det er helt ude af proportioner", skrev JydskeVestkysten i sin leder (3/7). "Nu skal hverken fire forsvundne fugle eller nogle padder spænde ben for projektet eller forsinke det yderligere. ... Må den danske regering

være fast i kødet, og EU snarest trække følehornene til sig".

Gammel vin og nye flasker

De to skoler i Toftlund by, Høllevangskolen og Toftlund Skole, slås sammen under det lidt kunstige navn Skolecenter Toftlund (JV. 11/6). For et par år siden blev Døstrup Skole udvidet med dels en børnehave, dels en specialklasse og skiftede navn til Døstrup Børnehus.

Det drejer sig i begge tilfælde om ganske almindelige folkeskoler - den ene med udvidede funktioner. Hvorfor så ikke bibeholde de naturlige navne og fortsat kalde de to skoler det, de altid har heddet, Toftlund Skole og Døstrup Skole?

Det er altid smart med noget nyt (og gerne på engelsk, hvad man dog har undgået i disse tilfælde!), men det nye kan også blive så kunstigt, at det nærmer sig det latterlige.

Havnen i Aabenraa skal udbygges, så den bl.a. kan tage de nye store lastbiler med en længde på op til 25 meter.

Foto: Hans Christian Gabejgaard - Jydske Vestkysten.

Maj-Britt Agerbæk, instruktør af Tønderrevyen, fik den 21. april Tønderhusfondens pris på 10.000 kr. Her ses hun med årets revyplakat.

DAGBOG

1. april: Danfoss offentliggør sit årsregnskab 2007, der udviser en stigning i omsætningen på 14 pct. til 22,2 mia. kr. Overskuddet andrager 1,634 mia. kr. Antallet af medarbejdere er samtidig steget fra 20.612 til 22.323 (Fl.A.).

2. april: Den tyske vindmøllepark Buntendiek skal fremover betjenes fra Rømmø Havn. (JV).

Arbejdsløsheden er på 1,7 pct. i Sønderborg Kommune, 1,8 i Haderslev, 2,1 i Aabenraa og 2,3 i Tønder. Lands gennemsnittet er 2,1 pct. (No.).

10. april: Union-Bank i Flensborg fremlægger det bedste årsresultat nogen sinde med et overskud på 712.500 euro eller ca. 5,5 mio. kr. (Fl.A.).

9. april 1940 mindes med kranselægning ved monumenterne (JV).

Formanden for BDN, Hinrich Jürgensen, kræver, at Radio Syd sender nyhedsudsendelser på tysk for mindretallet (JV).

11. april: Entreprenør Arne Weber, Hamburg, foreslår at udvide Helgoland til mere end dobbelt størrelse ved at forbinde klippeøen med sandbanken Düne (Fl.A., No.).

16. april: SSV's borgmester i Flensborg 1956-83 Helmuth Christensen, dør 89 år (Fl.A., No.).

19. april: Dybbøldagen markeres med en mindehøjtidelighed for de faldne soldater på Dybbøl 1864 og de faldne i Afghanistan i de sidste par år (Fl.A.).

20. april: Farmaceut Marit Jessen, Højer, bliver næstformand for Slesvigs Parti (No., JV).

23. april: Sydbank udbygger i Flensborg med det mål at blive byens største pengeinstitut (JV).

Koncernchef Jørgen Mads Clausen indtræder i bestyrelsen for Danfoss (JV).

24. april: Havneområdet i Aabenraa skal udbygges, så lastbiler på op til 25 meters længde kan komme frem (F.A.).

De sidste 180 års grænselandshistorie lægges ud på internettet (Fl.A.).

I forbindelse med byggearbejder i Haderslev søger arkæologerne efter spor af Hansborg Slot (No.).

Den slesvig-holstenske landsregering udsender en brochure med forudsigelser om, hvad evt. fremtidige vandspejlsstigninger vil betyde for kystområderne i Sønderjylland og Sydslesvig (No.).

Fremover vil Flensborgs byskilte være

tosprogede (No.).

Fhv. byrådsmedlem Kurt Seifert, Aabenraa, vælges til næstformand for BDN (No.).

Forårets strejker får mærkbare følger for bl.a. hjemmepleje, sygehuse og børneinstitutioner i flere kommuner. Samtidig får de lønstigninger, danske lærere og pædagoger opnår, store økonomiske konsekvenser for begge mindretal, idet deres ansatte er lønnet efter dansk overenskomst (JV).

26. april: Den 86-årige tidligere frihedskæmper Gunnar Dyrberg holder foredrag på Det tyske Gymnasium om besættelsestiden (No.).

Firmaet Bestseller vil sandsynligvis alligevel etablere sit nye hovedcenter ved motorvejen øst for Haderslev (JV).

En ny katolsk kirke indvies den 5. maj i Tønder af den katolske biskop i Danmark Czeslaw Kozon.

29. april: Transportminister Carina Christensen går ind for dobbeltspor på jernbanen Vamdrup-Padborg (No.).

Et møde mellem kirkeledere udpeger Lübeck som centrum for den evangeliske kirke i Nordtyskland (No.).

5. maj: Gulvtæppefabrikken Ege Gram i Gram planlægger store udvidelser (JV).

6. maj: Tidligere formand for BDN, Gerhard Schmidt, Gråsten, dør 76 år (No.).

7. maj: Museum Sønderjylland udgiver en bog om fattiggårdene på landet i Sønderjylland (af Anne-Marie Jacobsen og Birgit Weitling) og en tysksproget bog om huse og gårde i Slesvig, redigeret af Peter Dragsbo (JV, FL.A.).

11. maj: Dansk Hårdtræ Savværk i Kruså leverer den 15 meter lange kølplanke til rekonstruktionen af Nydambåden, der skal bygges på 'Nydambådens Værft' i Sottrupskov (JV).

15. maj: Den tidligere skovridergård Nygård i Nørreskoven på Als indvies som kultur- og naturformidlingscenter (No.).

En vej i Ballum opkaldes efter Mærsk McKinney Møller, der samtidig udnævnes til æresborger i landsbyen, som han har skænket 20 mio. kr. (JV).

17. maj: I anledning af Slesvig-Holsten-Konventet for delstatens 1123 borgmestre på godset Schierensee har kunstneren Jens Rusch, Brunsbüttel, malet et 'Slesvig-Holsten-billede' domineret af slesvig-holstenske flag foran Schierensees hovedbygning, inspireret af et maleri af den berømte fest for borgerfriheden på borgruinen Hambach i 1832 (No.).

20. maj: Bent Nielsen, Rødekro, vender hjem efter som den eneste dansker at have gennemført det 11.000 kilometer lange cykelløb Tour d'Afrique i 83 etaper fra Cairo til Capetown. Turen varede fire måneder,

og af 60 tilmeldte gennemførte mindre end en fjerdedel (FL.A.).

Formanden for Sønderjysk Malersammenslutning af 1935, bagermester og kunstmaler Svend Aage Dahl, Haderslev, dør 80 år (JV).

Advokat Svend Oksen, Skærbæk, bliver æresmedlem af Historisk Forening for Skærbæk og Omegn efter 41 år i bestyrelsen (Skærbæk Avis).

22. maj: Den 200 kilometer lange tur ad Hærvejen fra Rendsborg til Vejen åbnes som en del af den officielle pilgrimsrute mellem Trondheim og Santiago de Compostela i Spanien (JV).

Forfatteren, fhv. højskolelærer og fri-menighedspræst i Rønshoved, Poul Engberg, Askov, dør fem dage før sin 100-års fødselsdag (JV).

23. maj: Kunstnerhuset i Skærbæk holder rejsegilde (No.).

70 udenlandske ambassadører i Danmark besøger Sønderborg (No.).

Løgumklosters nye sognepræst Thala Juul Holm afløser Steen Tygesen som provst i Tønder provsti (JV).

25. maj: Prins Joachim og prinsesse Marie bliver gift i Møgeltønder Kirke (alle medier).

26. maj: SønderjyskEs fodboldhold kommer i superligaen (JV).

28. maj: Danmarks p.t. største naturgenopretningsprojekt til ca. 27 mio. kr. iværksættes ved Vidåen syd for Tønder bl.a. af hensyn til den sjældne fisk snæblen. 9. juni tager miljøminister Troels Lund Poulsen det første 'spadestik' med en gravko (JV).

31. maj: I sin åbningstale ved dyrskuet i Aabenraa sagde fødevareminister Eva Kjer Hansen, Løjt: "Vi har en tendens til i Danmark at undervurdere os selv. Det behøver vi slet ikke, vi kan være stolte af de danske landbrugsprodukter" (No.).

Sønderborgrevyen har premiere på sin 25. årgang "Når alt kommer til Als" (No., JV, Fl.A.).

3. juni: Museum Sønderjylland, Sønderborg Slot, erhverver portrætter af storkøbmanden Frederik Gorrisen og hans familie, der i 1700-tallet stod for transport af teglsten fra Nybøl Nor til København (Fl.A., JV.).

5. juni: Mag.art. Mie Ellekilde bliver leder af Museum Sønderjylland, Oldemorstof, tidl. Bov Museum (JV).

Salondamperen 'Alexandra' fejrer 100-års jubilæum som passagerskib på Flensborg Fjord (Fl.A., No.).

Grænseovergangen ved Kruså skal gøres mere trafiksikker, bl.a. ved hjælp af en rundkørsel (Fl.A.).

6. juni: Den grænseløse Messe ved Sdr. Løgum åbnes af den slesvig-holstenske ministerpræsident Peter Harry Carstensen og fhv. statsminister Poul Schlüter (Fl.A.).

Den britiske operasanger Paul Potts

giver koncert i Sønderborg (Fl.A., JV).
8. juni: Højer Mølle genåbnes efter endt restaurering med bl.a. nye vinger og møllehat, betalt af A.P. Møllerfonden (JV).

Det 16. internationale træskulptur-symposium ved Højer (Emmerlev) åbner (JV).

10. juni: Spillet om Nydambåden har premiere ved Cathrinesminde Teglværk (No.).

13. juni: Den amerikanske ambassadør James P. Cain besøger på en cykeltur Danmark rundt bl.a. Museum Sønderjylland, Kulturhistorie Tønder og Schackenberg (JV).

14. juni: I anledning af Museet på Sønderborg Slots 100-års jubilæum åbnes udstillingen Hertuger i Slesvig og Holsten af kulturminister Brian Mikkelsen, som ved samme lejlighed underskriver en kulturaftale med de sønderjyske kommuner, som får tilført 5,7 mio. kr. fra staten (No., JV, Fl.A.).

16. juni: Løgumkloster arbejder på at blive optaget på UNESCOs liste over verdensarv, fordi byen rummer det bedst bevarede cistercienserkloster i Norden og det eneste, hvor kirken er intakt (JV).

18. juni: Kronprins Frederik og kronprinsesse Mary besøger Haderslev (No., JV).

19. juni: Legofonden giver 2 mio. kr. til en ny mødesal på Løgumkloster Refugium (JV).

Lågerne til Schackenberg har fået nyt monogram efter brylluppet mellem Maria Cavallier og prins Joachim. Monogrammet er udført af Thorkild Junggren Have og Niels Junggren Have.

Foto: Flensborg Avis.

Sønderborg Slot har erhvervet fire malerier af storkøbmand Frederik Gorrissen i Sønderborg og andre medlemmer af slægten. Frederik Gorrissen grundlagde sin formue ved at transportere tegl fra teglværkerne omkring Flensborg til København efter branden i 1728.

21. juni: Landsbiblioteket i Kiel udlåner Lorenz Frølichs berømte maleri af de slesvig-holstenske stænders arvehyldning af Frederik IV i 1721 til Museum Sønderjylland, Sønderborg Slot for fem år (No.).

Egnsspillet 'Den yderste grænse' opføres i Rudbøl (JV, No., Fl.A.).

Efter en ugunstig revisionsrapport fyrrer kulturminister Brian Mikkelsen en del af Danmarks Radios bestyrelse, bl.a. næstformanden, Erling Aaskov, Rødding (JV).

25. juni: En af dansk amatørteaters store pionerer, bl.a. medstifter af Dansk Amatørteater Samvirke og initiativtager til friluftsspillene på Cathrinesminde, pens. overlærer Arne Aabenhus, Gråsten, dør 94 år (JV, No., Fl.A.).

Fhv. generalsekretær for Sammenlutningen af Europæiske Nationale Mindretal, viceskoleinspektør Armin

Nickelsen, Tinglev, dør 74 år (No.).

26. juni: I et tidligere pakhús ved havnen i Hamburg åbner Det internationale Søfartsmuseum, som rummer verdens største private samling vedrørende søfart (Fl.A.).

29. juni: Kartoffelmelsfabrikken i Toftlund bygger en ny fabrik til produktion af kartoffelprotein (JV).

30. juni: Det sønderjyske folketingsmedlem Jørgen Poulsen ekskluderes af Ny Alliances folketingsgruppe, hvorefter lokalformanden i Haderslev, Henning Borchert-Jørgensen, kræver partileder Naser Khader udskiftet (JV). ■

Forkortelser

Fl.A.: Flensborg Avis

JP: Jyllands-Posten

JV: JydskeVestkysten

No.: Der Nordschleswiger

Hertuger og grever i Slesvig, Holsten og Lauenburg

'Die Fürsten des Landes. Herzöge und Grafen Schleswig-Holstein Lauenburg'. Udg. af Carsten Porskrog Rasmussen, Elke Imberger, Dieter Lohmeier, Ingwer Momsen. Im Auf-
trag der Gesellschaft für Schleswig-Holstei-
nische Geschichte. Wachholtz Verlag, Neu-
münster 2008. 480 sider, ill. Pris: 32,- Euro.

Dette pragtværk skyldes en lang række forfattere, danske og tyske, og det fuldender det billede af hertugdømmernes historie og herskere, som blev så storartet begyndt med 'De slesvigske hertuger' i 2005. Alle de forfattere, som skrev i den bog, finder man også i 'Die Fürsten des Landes', men rækken af skrifter er blevet udvidet med en række tyske eller måske rettere Schleswig-Holstein-Lauenburgske historikere. Billedmaterialet er blevet forøget i takt med, at flere fyrstefamilier er blevet beskrevet, der er kommet flere og mere omfattende stamtavler og nyttige ekskursioner om vigtige forhold og begivenheder i fyrstendømmernes historie med i værket. Rekonstruktionen af kirkestolens fordeling i Augustenborg i 1775 er imidlertid af uransagelige årsager ikke med, men det kan selvfølgelig skyldes, at menighedens placering er indgående beskrevet i Mikkel Venborg Pedersens tekst, og at afsnittet er blevet omfattende udvidet med en ekskursion om Det augustenborgske Arvekrav på den danske trone.

Nogle af artiklerne fra 'De slesvigske hertuger' er oversat uden ændringer, f.eks. Esben Albrechtsens om Abelslægten og de schauenburgske hertuger. Her var ændringer heller ikke nødvendige, og nu har schauenburgerne fået deres eget store afsnit af Detlev Kraak, som imidlertid bygger umådelig meget mere, end nogen dansk historiker ville gøre det, på Helmold af Bosau og Holstenerpræstens Krønike, også når der er andre kilder til begivenhederne, kilder, som det nok havde været værd at diskutere.

Fürstbiskopperne af Lübeck af huset Gottorp har også fået eget nyt afsnit af Dieter Lohmeier, og det er vigtigt, fordi be-

sættelsen af dette embede betød meget i de politiske forhold fyrsterne imellem og i forholdet til det danske kongehus. Det er også spændende at følge vejen fra forsørgelsesstilling for yngre sønner til den totale sekularisering af embedet så sent som i 1803. Da var Eutin blevet et væsentligt kulturelt centrum med betydning ud over fyrstendømmernes grænser, og det er et eksempel på, hvordan indsigt i de fyrstelige forhold forklarer så meget andet, f.eks. byernes rolle, borges og slottes bygningshistorie og sociale forhold.

I afsnittet om hertugerne af Pløn har Inge Adriansen fået Silke Hunziger som medforfatter. Det har ikke ført til grundlæggende ændringer, men nyttige udvidelser og står som et fint eksempel på samarbejdet mellem bogens forfattere i det hele taget, også når det gælder oversættelserne.

Helt nye afsnit om Hertugerne af Sachsen-Lauenburg, Greverne af Holsten(-pinneberg) og Schaumburg og Rigsgreverne af Rantzau af henholdsvis Cordula Bornefeld, Helge Bei der Wieden og Klaus-Joachim Lorenzen-Schmidt afslutter værket og falder fint i tråd med rækken af danske forfattere fra 'De slesvigske hertuger'. De skal alle roses for at skrive læseligt og fængslende, og Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte fortjener tak for med udgivelsen af denne bog at have fuldendt Historisk Samfund for Sønderjyllands arbejde.

Hertugdømmernes historie er stadig indviklet og kan være svær at få hold på, men nu er de komplicerede forhold og forløb beskrevet og udredt på et sted, så man kan slå op og få klar besked. Det er en bedrift.

Udgivelsen af 'Die Fürsten des Landes' var ledsaget af en udstilling på Schleswig-Holsteinische Landesbibliothek i Kiel 16.3. - 11.5 og på Museum Sønderjylland, Sønderborg Slot 13.6 - 14. 9. 2008.

Die Herzöge von Schleswig-Holstein/Hertugerne af Slesvig og Holsten er et dobbeltsproget katalog på 168 sider, udgivet af Inge Adriansen, Jens Ahlers og Dieter Lohmeier. Pris: 100,- kr.

Det er også lidt af en bedrift, blandt andet fordi tysk fylder noget mere end dansk, så det ikke er let at få de parallelle tekster til at følges ad, når siderne skal udnyttes, og der - heldigvis - også skal være plads til mange illustrationer. Man kunne have ønsket, at de alle var med, for det er en dejlig og oplysende udstilling bygget op af originale genstande, dokumenter og billeder fra mange forskellige tider, men det er naturligvis umuligt. Derfor kan det anbefales at bruge kataloget sammen med selve bogen.

Kataloget kan dog også læses som et kompetent resumé af 'Die Fürsten des Landes'. Der er enkelte korrektursmuttere, og på side 22 under ill. 3.1. omtales "den danske kongelige hovmester". Han er altså "kongens hofmester" og ikke spor kongelig, men ellers er det ikke nemt at finde noget at kritisere i teksterne.

Rikke Agnete Olsen

Over strengen

John T. Lauridsen (red): 'Over strengen - under besættelsen'. Gyldendal, København 2007.

880 sider, ill. Pris: 399,- kr.

Hvem var det, som gik over strengen, og hvorfor gjorde de det? Det er kernen i 'Over strengen - under besættelsen', redigeret af Det Kongelige Biblioteks produktive forskningschef, John T. Lauridsen, en antologi med 35 måder at begå alt fra almindeligt medløberi over værnemageri til landsforræderi, stikkeri og mord under besættelsen. Her finder vi en broget flok af mere eller mindre anonyme og prominente personer, fra storstikkeren og nøgenmodellen Grethe Bartram, terroristen Henning Brøndum og DNSAP's landsungsdomsleder Hans Jensen til dem, der som digteren Valdemar Rørdam, dr.jur. Frederik Vinding Kruse og kunsthistorikeren Wilhelm Wanscher kollaborerede ideologisk.

I et sønderjysk perspektiv har særligt fire artikler interesse. Ph.d. Axel Johnsen har set nærmere på dr.phil. Viggo Julius von Holstein Rathlous, der som Dannevirke-emand og medlem af Ligaen D.D.D. stod på den yderste højre fløj af Grænseforenin-

gen. Politisk adskilte han sig ikke væsentligt fra andre i Grænseforeningen, men i modsætning til disse formåede han ikke at belægge sine ord. "De retroendes martyrium var et ledemotiv i Holstein Rathlous argumentation. Ubøjelighed og stædighed et andet", en tilgang til det politiske arbejde der langsomt marginaliserede ham og førte ham over i nationalsocialismen, som han i lighed med "...mange andre Dannevirkemænd følte ... sig tiltrukket af". Forskellen var blot, at han i modsætning til mange af sine meningsfæller ikke så dets sande væsen i tide.

Cand.mag. Søren Billeschou Christiansen og cand.scient.soc. Søren Rasmus Hyllested skriver om Aksel Olesen, der som forvalter på Koldingegnen på nærmeste hold oplevede krisen efter krigen og gik ind i Det Konservative Folkeparti i Sønderjylland, da han i 1921 blev forvalter på en gård ved Haderslev. Efterhånden, som krisen forværredes i det hårdtplagede Sønderjylland, støttede han Landbrugernes Sammenslutning (LS), og herfra var vejen ikke lang til det danske nazistparti i Sønderjylland, hvis fører, læge i Bovrup, Frits Clausen, han udviklede et nært venskab med. I 1932 kom det til et brud med Det konservative Folkeparti, og snart sad han som redaktør af National-Socialisten. Han blev aldrig dømt under retsopgøret, da rigsadvokaten meget mod sin vilje måtte erkende: "Vi har desværre ikke noget på ham". Dermed var grunden lagt for en livsvarig kamp mod staten over den 'uretfærdighed' han; og andre med ham, følte, de havde lidt i Fårhuslejren, og som han udlevede i bladet 'Revision' frem til sin død i 1972.

Det er, som ph.d. René Rasmussen fortæller, de færreste fremtrædende medlemmer af DNSAP, der som Søren Telling har fået skudsmålet: "Han var sit land en god søn" af arveprins Knud og arveprinsesse Caroline-Mathilde i en bog, udgivet af Sydslesvigsk Forening. Det var da også et liv med langt flere op- og nedture end normalt, der bl.a. rummede et ophold i Rusland, hvor han kæmpede mod bolsje-

Nyt billede til Kunstmuseet Brundlund Slot

Af Katrine Kampe

BILLEDET 'EN MALER KOM FORBI' er et godt maleri med mange af de bedste elementer fra malerens hånd. Farverne er sprudlende, kompositionen er speciel, og der er tilført landskabsmotivet en blanding af mystik og hverdagsrealisme. Til det hverdagslige hører den gående maler med røde badebukser og malergrej, og til mystikken hører de landskabelige elementer tilført en grøn oval kugle og røde abstrakte former i det venstre landskabsparti. Billedet har også en hvid strandflade og himmel og hav i baggrunden. Billedet er stort, tvedelt og kraftfuldt.

Jes Schrøder blev født i Sønderjylland i 1951 og døde i 2005 midt i en

kunstnerisk produktiv og udviklende periode. Han blev uddannet maler og grafiker ved henholdsvis Det Jyske Kunstakademi 1970-74, Kunstakademiet i København 1974-76, Den grafiske skole 1977-78 og ved den Kunstpædagogiske Skole 1978-81. Jes Schrøder var en landskabsmaler med et helt særligt farvesyn, der anvendte voldsomme farvekontraster i billederne. I Jes Schrøders landskabsbilleder findes også bylandskaber, hvor bygningskomplekser blev malet på linje med naturfænomener. Med denne nyerhvervelse er kunstmuseets samling beriget med et hovedværk af kunstneren med midler fra Ny Carlsbergfondet. ■

'En maler kom forbi', 200 x 260 cm, 2000-01 af maleren Jes Schrøder

Arkæologi Haderslev. Oldtid og middelalder
2. juni - 14. sept. Maleri, skulptur og keramik af Majken á Grømma.

Kulturhistorie Aabenraa. Søfart - landbrug - byhistorie
14. juni - 2. nov. '1:30 - Store historier i lille skala'. Pragtfulde skibsmodeller fortæller spændende historier.

Kunstmuseet Brundlund Slot
6. sept. - 19. okt.. Nyophængning af værker fra kunstmuseets samling.
Malerier og tegninger af C.W. Eckersberg.
13. sept. - 19. okt. Billedskolens 10-års jubilæumsudstilling.
18. - 20. sept. Aabenraa Litteratur-festival.

Kulturhistorie. Sønderborg Slot
13. juni - 14. sept. 'Hertugerne af Slesvig og Holsten'. - Stor udstilling om hertuger fra Abel i 1200-tallet til Augustenborgerne og Glücksborgerne i 1800-tallet.
30. aug. - 14. dec.. 'De polske tropper på Als' - Den Polske Forening i Sønderjylland markerer 350-året for befrielsen af Als.

Cathrinesminde Teglværk
5. juni - 18. sept. 'Gasværket i Sønderborg - 150 år'.

Kulturhistorie Tønder
14. juni - 19. okt. 'Drivvejen' - Folk og fæ langs den vestlige oksevej i Sønderjylland.

Drøhses Hus, Tønder
29. marts - 18. okt. 'Vifter' - fra mandligt magtsymbol til kvindeligt flirtemiddel.
29. marts - 30. dec. 'Dåbstøj - Kristenklæder'.

Højer Mølle
12. april - 19. okt 'Kålgård og prydhave'. Haver i Sønderjylland'.

Skærbæk Museum
24. juni - 25. sept. 'Bedre Byggeskik - bygninger og bevægelse' - Om bevægelsen og landsforeningen 'Bedre Byggeskik', der blev stiftet 1915 for at højne kvaliteten og bygningskulturen.

Kunstmuseet Tønder
21. juni - 14. sept. 'Stensætninger' - Grafiske arbejder udført af den færøske kunstner Tóroddur Poulsen.
13. sept. - 23. nov. 'Maleri og skitser' - Thomas Hornemann.

fortsat fra side 235

vikkerne. I 1935 var livet knapt så begivenhedsrigt, da han blev politisk vagt for nationalsocialismen. I 1938 forlod han Danmark til fordel for Tyskland og blev i 1941 tysk statsborger. Her blev han ansat på museet i Kiel og siden medlem af en SS-Sonderkommando under arkæologen dr. Herbert Jankuhn, der i Danmark er kendt for sine udgravninger af Hedeby. Når det alligevel lykkedes for Søren Telling at opnå den smukke æresbevisning, hænger det sammen med hans aktive indsats for reddning af Dannevirke i 1942 og den endelige fredning af det nationale monument i 1950.

Jens Møller har om nogen et slet ry hos flertalsbefolkningen i Sønderjylland. Alligevel formår overinspektør Henrik Skov Kristensen at give et langt mere nuanceret billede end den gængse af det tyske mindretals nazistiske leder i Sønderjylland, der ville have landsdelen under parolen: "Führer mach uns frei!" Da Førerens soldater så endelig marcherede ind over grænsen, måtte Jens Møller erkende, at ikke alene havde en grænserrevision ikke førstprioritet hos Føreren, kravene til det tyske mindretal om at stille med kanonføde truede også mindretallets eksistens på længere sigt. I de sidste krigsår blev Jens Møller dermed i stigende grad fanget i et spændingsfelt mellem på den ene side loyaliteten over for Tyskland og på den anden side kampen for hjemstavnen efter den krig, som han var overbevist om, at Tyskland ville tabe. Dette i en sådan grad, at han i krigens sidste måneder knap kunne skjule sin overbevisning.

Det er en broget virkelighed, og det er nok også forklaringen på, at bogen ikke rummer nogen konklusion på de mange store anstrengelser. I indledningen peger John T. Lauridsen på, at det, foruden nazistiske kredse, især var kredse og miljøer med forbindelser til eller interesse for Tyskland, som havde svært ved at holde sig på den rigtige side af stregen. Bogen rummer mange fagligt fine og velformulerede artikler. Spørgsmålet er, om vi er kommet nærmere en forståelse af, hvad der drev landsforræderne hen over stregen. *kf*

Sønderjyske motorfabrikanter

Kaj Woelke: 'Sønderjyske motorfabrikanter'. Museum Sønderjylland - Cathrinesminde Teglværks årsskrift 2008. 72 sider, ill. Pris: 80,- kr.

Der har i tidens løb været 16 motorfabrikker rundt i Sønderjylland, de fleste dog ret små, og flere af dem eksisterede kun i få år. Ca. halvdelen af de fabrikker, Woelke omtaler, kan kaldes egentlig industri som f.eks. Hein i Gråsten, Callesen i Aabenraa og Chr. Jensen (senere LINAK) i Nordborg, mens det er tvivlsomt, om man kan kalde et foretagende som firmaet N. Kyhl i Marstrup for en fabrik. Her byggede den lokale smed, Nis Kyhl, en motorcykel i 1905 og kaldte den 'Kyhl nr. 1'. Da han havde vist, at det kunne lade sig gøre, tabte han interessen, og der blev aldrig bygget flere. Motorcyklen eksisterer endnu og kan ses på Egeskov Veteranmuseum på Fyn. Hæftet er rigt illustreret med spændende billeder af virksomhederne og deres produkter, ligesom en række gamle annoncer liver op.

H.E. Sørensen

GRÆNSEFORENINGEN

For 150 kr. om året kan du blive medlem af Grænseforeningen. Så modtager du seks gange om året bladet GRÆNSEN samt Grænseforeningens smukke årbog. Ring eller skriv efter Grænseforeningens brochure:

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5
Postboks 9074
1022 København K
Tlf. 33 11 30 63.

Du er også velkommen til at kontakte en af dine lokale formænd:

Svend Kristiansen
Østerbyvej 32
6280 Højer
tlf. 74 78 32 15

Sigrid Andersen
Rangstrupvej 20
6534 Agerskov
tlf. 74 83 31 56

Erik Heissel
Venbjerg 33
Djernæs
6100 Haderslev
tlf. 74 57 52 87

Ivan Skjoldager
Grundtvigs Allé 6
6400 Sønderborg
tlf. 74 43 19 41

Jørn Ulrik Larsen
Farverhus 112
6200 Aabenraa
tlf. 74 62 62 23

De danske årsmøder i Sydslesvig

FØR FØRSTE VERDENSKRIG havde de danske foreninger i Nordslesvig hvert år holdt et fælles årsmøde, hvor der blev gjort status og udstukket retningslinjer for fremtiden. Det sidste danske årsmøde i Nordslesvig blev holdt i sommeren 1914. Efter afstemningen blev Den Slesvigske Forening dannet i december 1920, og som en af dens første arbejdsopgaver stod en genoptagelse af årsmødetraditionen for Sydslesvigs vedkommende. Det første årsmøde blev holdt i september 1921 på Blæsbjerg øst for Flensborg Havn. I 1925 flyttede man tidspunktet til juni, bl.a. som en mindelse om det spirende danske arbejde efter Nordslesvigs Genforening.

De første ti år var der tale om et endags søndagsmøde, men fra 1931 blev årsmøderne udvidet til halvanden dag med et fast program. Lørdag aften aflagde formændene for de forskellige afdelinger af Den Slesvigske Forening beretning på Flensborghus, og søndag morgen mødtes man så til flaghejsning på årsmødepladsen. Derefter var der dansk gudstjeneste, og tidligt søndag eftermiddag forsamlede mindretallet sig i Duborg-Skolens gård, hvorfra man under anførsel af Flensborgspejdernes orkester gik gennem byen til årsmødepladsen, der fra 1922 lå ved Sorte Vej. Søndag aften var der forskellige sammenkomster på Flensborghus, i Borgerforeningen og Afholdsforeningens logehus. Ud over taler af mindretallets ledere blev der bragt hilser fra venner i Danmark og fra friserne og de øvrige nationale mindretal i Tyskland. De tyske myndigheder tillod i hele tidsrummet 1921-1939, at mindretallet denne ene gang om året

kunne holde friluftsmøde under Dannebrog.

Som følge af krigen blev der fra 1940 til 1942 ikke afholdt friluftsmøder, men mindre indendørsmøder. I årene 1943, 1944 og 1945 blev der ikke afholdt årsmøder, så de første årsmøder efter krigen fandt sted i 1946. Efter krigen var Sydslesvig præget af de generelle problemer efter krigsafslutningen, de store flygtningestrømme fra øst og forholdet til den britiske militærregering. Organisatorisk blev Den Slesvigske Forening omorganiseret og godkendt i november 1946 under navnet Sydslesvigsk Forening (SSF). Hidtil var årsmøderne alene foregået i Flensborg, men med den voldsomme vækst i den danske bevægelse bredte årsmøderne sig fra 1946 til resten af Sydslesvig. Allerede i 1948 kunne man således holde årsmøder i Flensborg, Husum, Harreslev, Bredsted, Nibøl, Lindholm, Tønning, Egernførde, Rendsborg, Vesterland, Kejtum og Slesvig.

De første årsmøder efter krigen skete uden Dannebrog, som de britiske besættelsesmyndigheder havde forbudt at vise i offentligheden, og det kom i 1952 til en mindre krise, da det tyske politi beslaglagde to Dannebrogflag, båret af rigsdanske spejdere. Med København-Bonn erklæringerne i 1955 kunne Dannebrog samme år for første gang efter krigen vaje over årsmøderne.

Med udviklingen i årene efter krigen havde årsmøderne fået den struktur, som de har bevaret op til i dag.

SSF's årsmødeudvalg, der har stået for planlægningen af møderne siden 1949, forsøger dog til stadighed at forny indholdet i årsmøderne. ■